

WOJEWODA DOLNOŚLĄSKI

Wrocław, dnia 10 lutego 2023 r.

ZP-NKWR.431.2.7.2023.TB

Pan
Jarosław Telka
Dyrektor Gminnego Ośrodka Pomocy
Społecznej w Oleśnicy

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

W dniach 26 – 27 stycznia 2023 r. na podstawie art. 186 pkt 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2022 r. poz. 447 ze zm.), zwanej dalej „ustawą”, kontrolerzy z Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu Tomasz Borecki – starszy inspektor wojewódzki, przewodniczący zespołu, Edyta Kamińska – inspektor wojewódzki, przeprowadzili kontrolę kompleksową w trybie zwykłym w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Oleśnicy przy ul. Wojska Polskiego 78, zwanym w dalszej części niniejszego wystąpienia „Ośrodkiem” lub „GOPS”.

Przedmiotem kontroli była ocena organizacji systemu pracy z rodziną w gminie oraz zgodność zatrudnienia asystenta rodziny z wymogami kwalifikacyjnymi, w okresie od 1 stycznia 2022 r. do 26 stycznia 2023 r. Kontrolę przeprowadzono zgodnie z zatwierdzonym w dniu 22 grudnia 2022 r. przez Wojewodę Dolnośląskiego Planem Kontroli na I półrocze 2023 r.

W okresie objętym kontrolą, tj. od 1 stycznia 2022 r. do 26 stycznia 2023 r. funkcję dyrektora GOPS sprawował Pan Jarosław Telka odpowiedzialny za realizację zadań w ocenianych obszarach.

W zakresie działalności jednostki podlegającej kontroli wydaje się ocenę pozytywną, a jej uzasadnieniem jest ustalony stan faktyczny i prawny.

Kontrola została odnotowana w książce kontroli pod numerem 20. Postępowanie kontrolne przeprowadzono na podstawie dokumentacji merytorycznej realizowanych zadań, aktów prawa miejscowego, dokumentacji z akt osobowych potwierdzającej kwalifikacje zawodowe pracowników, a także pisemnych oświadczeń złożonych przez dyrektora GOPS.

W toku przeprowadzonych czynności ustalono:

Uchwałą nr XXIII/156/12 Rady Gminy Oleśnica z dnia 14 września 2012 w sprawie przyjęcia Statutu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Oleśnicy przyjęto przedmiotowy dokument, w którym wskazano, że ww. jednostka realizuje m.in. zadania wynikające z ustawy.

(dowód: akta kontroli str. 18)

W świetle art. 176 pkt 1 ustawy, do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3 – letnich gminnych programów wspierania rodziny. Uchwałą nr XXXV/280/21 Rady Gminy Oleśnica z dnia 29 października 2021 r. w sprawie przyjęcia Programu Wspierania Rodziny w Gminie Oleśnica na lata 2021 - 2023, uchwalono przedmiotowy dokument. Jako cele główne wskazano: *Wspieranie rodzin poprzez prowadzenie działań i tworzenie warunków sprzyjających prawidłowemu wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych oraz Rozwijanie systemu wsparcia rodziny skoncentrowanego na realizacji działań profilaktycznych oraz skutecznej interwencji*. Określono także cele szczegółowe, dla których przypisano konkretne działania, realizatorów i wskaźniki.

Ośrodek został wyznaczony koordynatorem Programu, a wśród realizatorów wymieniono m.in.: GOPS, Urząd Gminy w Oleśnicy, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Gminną Komisję ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki oświatowe i kulturalne, Policję placówki służby zdrowia oraz świetlice wiejskie.

Wójt Gminy Oleśnica za pośrednictwem dyrektora Ośrodka przygotował roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny za rok 2021, które zgodnie z art. 179 ust. 1 ustawy, do dnia 31 marca 2021 r. złożył Radzie Gminy Oleśnica. W dokumencie zawarto informacje o sposobie realizacji zadań wynikających z ustawy oraz wskazano potrzeby na kolejny rok.

(dowód: akta kontroli str. 17-18)

Dyrektor GOPS poinformował, że w myśl art. 10 ust. 3 ustawy, rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych w Gminie zapewniano:

I. Konsultacje i poradnictwo specjalistyczne:

Rodziny i osoby z terenu Gminy Oleśnica wymagające wsparcia w związku z trudnościami w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych mogły skorzystać z pomocy w zakresie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego świadczonego przez psychologa zatrudnionego w Ośrodku na podstawie umowy zlecenia na świadczenie usług psychologa. W 2022 r. zrealizowano 208 godzin pracy psychologa w zakresie poradnictwa psychologicznego, konsultacji, prowadzenia mediacji oraz innych form rozwiązywania problemów. Z tej formy wsparcia w GOPS w Oleśnicy skorzystały 32 osoby. W 2023 r., także podpisano umowę na

realizację 208 godzin pracy psychologa w ramach specjalistycznego wsparcia, do dnia rozpoczęcia czynności kontrolnych z terapii skorzystało 8 osób.

W 2022 r. klienci Ośrodka mogli skorzystać z bezpłatnego wsparcia specjalistów, pracujących w Specjalistycznej Poradni Rodzinnej przy Parafii p.w. MBM w Oleśnicy, tj.:

- Psychologa (młodzież, dorośli, rodziny),
- Pedagoga (problemy małżeńskie i rodzinne, terapia),
- Doradcy życia rodzinnego (uzależnienia, agresja),
- Psychoterapeuty (terapia indywidualna, małżeńska, rodzinna),
- Specjalisty ds. przemocy,
- Prawnika.

Poradnia Leczenia Odwykowego i Zdrowia Psychicznego przy SZPOZ, ul. Ludwikowska 10 w Oleśnicy obejmowała mieszkańców Gminy Oleśnica wsparciem m.in. psychiatrów, psychologów, terapeutów uzależnień.

W 2022 r. bezpłatne konsultacje psychologiczne i społeczno-prawne dla mieszkańców Gminy Oleśnica świadczyło Centrum Psychologiczne MINDTTIL przy ul. Słowackiego 5 w Oleśnicy.

W 2023 r. planowano dalszą współpracę.

Przy Poradni Psychologiczno - Pedagogicznej w Oleśnicy funkcjonował Zespół Wczesnego Wspomagania Rozwoju Dziecka, który łączył specjalistów różnych dziedzin podejmujących kompleksowe działania mające na celu pobudzanie społecznego rozwoju dzieci od chwili wykrycia niepełnosprawności do czasu podjęcia przez nie nauki szkolnej. Specjaliści służyli wsparciem dla rodziców w sprawowaniu opieki nad dzieckiem specjalnej troski. Z pomocy w tej formie korzysta 3 dzieci z terenu Gminy Oleśnica z rodzin objętych wsparciem asystentów.

Mieszkańcy Gminy Oleśnica mogli także korzystać z niepublicznej poradni ERA PSYCHE w Oleśnicy oraz SALUS w Długołęce w ramach refundowanych przez NFZ świadczeń psychologicznych i psychiatrycznych.

Ze specjalistycznego poradnictwa psychologiczno – pedagogicznego można było skorzystać na bieżąco w każdej z 6 szkół gminnych. Natomiast poradnictwo socjalne świadczone za pośrednictwem pracowników socjalnych, w ramach pracy socjalnej, codziennie w godzinach pracy Ośrodka.

Pomoc dla osób zainteresowanych wsparciem ww. specjalistów udzielano po uprzednim wyznaczeniu terminów wizyty, w formie porad diagnostycznych, indywidualnych oraz rodzinnych konsultacji, terapii, treningów, warsztatów, leczenia, w tym odwykowego.

II. Terapie i mediacje:

Jak wspomniano wcześniej Ośrodek zawarł umowę z psychologiem, w ramach której był upoważniony do prowadzenia m.in. mediacji. Nikt nie skorzystał z oferowanego wsparcia w tym zakresie. Ponadto, w Starostwie Powiatowym w Oleśnicy, po złożeniu pisemnego oświadczenia, że nie dysponuje się zasobem majątkowym do samodzielnego zorganizowania pomocy mediatora, można było uzyskać bezpłatną pomoc m.in. w formie mediacji dotyczących prawa cywilnego, karnego i rodzinnego oraz pomoc w sporządzeniu do sądu wniosku o zatwierdzenie ugody zawartej przed mediatorem. Dodatkowo w jednej z kancelarii adwokackich zlokalizowanych na terenie Miasta Oleśnica można było skorzystać z usług mediatora w różnych dziedzinach, w tym z mediacji rodzinnych.

Z informacji przekazanych przez dyrektora GOPS w okresie objętym kontrolą nikt nie złożył wniosku o pomoc w formie mediacji.

III. Usługi dla rodzin z dziećmi, w tym usługi opiekuńcze i specjalistyczne:

W 2022 r. Ośrodek zatrudniał opiekunkę środowiskową, która świadczyła usługi opiekuńcze dla jednego małoletniego dziecka z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności.

W 2023 r. pomoc w tej formie była kontynuowana.

W 2022 r. w GOPS realizował także specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Podpisano umowę z Centrum Diagnostyczno – Tereapeutyczno - Edukacyjnym PROGRESS przy ul. Kilińskiego 5 w Oleśnicy. W ramach tej umowy pomocą objętych zostało 7 małoletnich dzieci, które korzystały z terapii wskazanych w zaświadczeniach wystawionych przez lekarzy specjalistów, tj.:

- terapii psychologicznej,
- terapii pedagogicznej,
- terapii logopedycznej,
- terapii neurologopedycznej,
- terapii integracji sensorycznej,
- fizjoterapii,
- rehabilitacji medycznej,
- treningu umiejętności społecznych,
- seansów w komorze hiperbarycznej.

IV. Pomoc prawną:

Osoby korzystające ze wsparcia GOPS, a w szczególności rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, po wcześniejszym ustaleniu terminu, miały możliwość skorzystania z bezpłatnych porad prawnych w siedzibie Starostwa

Powiatowego w Oleśnicy. W 2022 r. poinformowano o niej 3 klientów. Żaden z nich nie umówił się jednak na wizytę. Wszystkie ww. osoby we własnym zakresie lub z pomocą najbliższej rodziny podjęły kontakt z prawnikami w ramach komercyjnych usług w sprawach dotyczących rozwodu i podziału majątku, zakazu zbliżania się oraz spraw dotyczących sprawowania opieki nad dziećmi.

Ponadto z pomocy prawnej w zakresie prawa rodzinnego mieszkańcy Gminy Oleśnica mogli skorzystać w Specjalistycznej Poradni Rodzinnej przy Rzymsko - Katolickiej Parafii p.w. N.M.P. Matki Miłosierdzia przy ul. Wileńskiej 4 w Oleśnicy.

V. Grupy wsparcia:

W okresie objętym kontrolą na terenie Gminy Oleśnica nie działała żadna grupa wsparcia. Asystenci rodziny jak i pracownicy socjalni wskazywali wartość i pozytywne efekty spotkań w grupie osób doświadczających podobnych problemów oraz motywowali do zawiązania takiej grupy, jednak żadna z osób nie była zainteresowana współpracą w tym zakresie. Niedyspozycja najczęściej usprawiedliwiana była nadmiarem obowiązków domowych, pracą zawodową oraz brakiem możliwości dojazdu do miejsca spotkania.

Natomiast, osoby z problemem uzależnienia mogły korzystać ze wsparcia grup samopomocowych w Poradni Leczenia Uzależnień przy ul. Ludwikowskiej 10 w Oleśnicy oraz w Fundacji UWOLNIENI przy ul. Kazimierza Wielkiego 8 w Oleśnicy.

Grupy wsparcia dla rodziców dzieci z problemami rozwojowymi, tj.: Zespół Aspergera, spektrum autyzmu, nadpobudliwość psychoruchowa, depresja, lęki, niepełnosprawność intelektualna, zaburzenia zachowania działały przy Poradni Psychologiczno - Pedagogicznej w Oleśnicy.

(dowód: akta kontroli str. 19-22)

W świetle art. 10 ust. 1 ustawy, pracę z rodziną organizuje gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania na podstawie art. 190 ustawy. Gmina realizowała cele Programu Wspierania Rodziny, m.in. poprzez przydzielanie asystenta rodziny rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu swoich funkcji, co było zgodne z art. 11 ustawy oraz współpracę z pracownikami socjalnymi Ośrodka. Ustalono, że na dzień kontroli w GOPS zatrudnionych było dwóch asystentów rodziny. Zgodnie z art. 17 ust. 3 ustawy, ich praca nie była łączona z pełnieniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca ta była wykonywana. Asystenci rodziny nie prowadzili także postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę. Liczba rodzin, z którymi asystenci prowadzili w tym samym czasie pracę nie przekraczała 15 i realizowana była w miejscu zamieszkania rodziny lub miejscu przez nią wskazanym.

(dowód: akta kontroli str. 18, 24-28)

Kontrola wybranych akt pracy asystenta z rodziną wykazała, że:

- w przypadku, gdy Ośrodek powziął informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadzał rodzinny wywiad środowiskowy na zasadach określonych w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jedn.: Dz. U. z 2021 r. poz. 2268 ze zm.). Po dokonaniu analizy sytuacji rodziny, z której wynikała konieczność przydzielenia asystenta rodziny, pracownik socjalny sporządzał wniosek o powyższą formę wsparcia, a następnie przekazywał go dyrektorowi GOPS. W jednym przypadku pracownik socjalny wystąpił z wnioskiem do dyrektora GOPS o przydzielenie rodzinie wsparcia w formie asystenta rodziny zanim został przeprowadzony wywiad środowiskowy. Sytuacja ta dotyczyła rodziny zobowiązanej przez sąd do pracy z asystentem rodziny. W przyszłości pracownik socjalny w pierwszej kolejności każdorazowo winien przeprowadzić wywiad środowiskowy, a następnie po dokonaniu analizy sytuacji rodziny złożyć stosowny wniosek do dyrektora GOPS;
- każdorazowo rodziny pisemnie wyrażały zgodę na współpracę z asystentem rodziny;
- wspieranie rodziny było prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem;
- zgodnie z art. 15 ust. 3 ustawy, dla każdej rodziny opracowano plan pracy z rodziną obejmujący zakres realizowanych działań mających na celu przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, zawierający terminy ich realizacji oraz przewidywane efekty. Plany były każdorazowo podpisywane przez asystenta rodziny oraz pracownika socjalnego, natomiast nie było na nich podpisu rodziny. W przyszłości zasadnym byłoby pobieranie również podpisu pod planem od dorosłych członków rodziny, gdyż stanowiłoby to potwierdzenie zapoznania się i akceptacji zaplanowanych do realizacji działań;
- zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy, do zadań asystenta rodziny należy w szczególności dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku i przekazywanie jej podmiotowi, o którym mowa w art. 17 ust. 1 ustawy, tj.: kierownikowi ośrodka pomocy społecznej. Wymóg ten był zrealizowany, jednak z powodu przedłużającej się usprawiedliwionej nieobecności jednego z asystentów rodziny, nie sporządzono okresowej oceny sytuacji rodziny, która wypadła w grudniu 2022 r. Sytuacja ta dotyczyła tylko tych rodzin, gdzie pracę świadczył ww. asystent. Na tę okoliczność dyrektor Ośrodka złożył wyjaśnienia;
- przedmiotowe dokumenty były każdorazowo pieczętowane i podpisywane przez asystenta rodziny oraz dyrektora GOPS.

Na dzień 26 stycznia 2023 r. pracą asystentów rodziny zostało wspartych 20 rodzin. Ponadto w okresie objętym kontrolą, z 7 rodzinami zakończono pracę m.in. z powodu: realizacji

planu pracy (5 rodzin), rezygnacji rodziny (1 rodzina), zmiany miejsca zamieszkania (1 rodzina). Dodatkowo rodziny te objęto monitoringiem. *(dowód: akta kontroli str. 24-39)*

W świetle art. 176 pkt 3 lit. b oraz pkt 4 lit. c ustawy, do zadań własnych gminy należy organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających oraz finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2 ustawy, ponoszonych przez rodziny wspierające. Dyrektor GOPS poinformował, że na terenie Gminy Oleśnica nie funkcjonowały rodziny wspierające. W siedzibie Ośrodka oraz w Urzędzie Gminy zamieszczono ogłoszenia o możliwości pełnienia ww. funkcji, a także na stronach internetowych ww. instytucji, natomiast nikt nie wyraził woli by sprawować tę rolę.

(dowód: akta kontroli str. 22, 40)

Zgodnie z art. 176 pkt 3 lit. c ustawy, gmina ma obowiązek prowadzić placówkę wsparcia dziennego. W okresie objętym kontrolą tego typu jednostka na terenie Gminy Oleśnica nie działała. Dyrektor Ośrodka poinformował, że na terenie Gminy Oleśnica w latach 2019 oraz 2020 funkcjonowały 2 placówki wsparcia dziennego, w których uczestnikami było łącznie 40 dzieci. W związku z sytuacją wynikającą ze stanu pandemii COVID -19 oraz wprowadzeniem nauczania zdalnego placówki zaprzestały swojego działania.

Organ kontroli powiadomi odrębnym pismem Wójta Gminy Oleśnica o braku realizacji zadania własnego w zakresie prowadzenia placówek wsparcia dziennego i zapewnienia w nich miejsc dla dzieci. *(dowód: akta kontroli str. 22)*

Gmina realizowała zadanie własne w postaci współfinansowania pobytu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w stosunku do 22 dzieci. Zgodnie z art. 191 ust. 9 i 10 ustawy, wydatki ponoszone były odpowiednio w wysokości:

- 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 50% w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

W okresie objętym kontrolą w pieczy zastępczej przebywało 22 dzieci z 13 rodzin. Asystenci rodziny nie prowadzili pracy z żadną z ww. rodzin, których dzieci umieszczono w pieczy zastępczej.

Na dzień kontroli praca z nimi nie była prowadzona z uwagi na:

- odmowę współpracy z pracownikiem socjalnym i asystentem rodziny,
- zamieszkanie rodzica poza granicami gminy,
- śmierć rodzica.

(dowód: akta kontroli str. 41-50)

W okresie objętym kontrolą na stanowisku asystenta rodziny zatrudnione były 3 osoby. Analiza akt osobowych wykazała, że jedna osoba ukończyła studia na kierunku pedagogika, tym samym spełniła normę art. 12 ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy. Z kolei dwóch kolejnych asystentów

rodziny ukończyło pedagogikę specjalną, która nie znajduje się w katalogu kierunków wymienionych w art. 12 ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy, natomiast zgodnie z opinią Departamentu Polityki Społecznej w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, wyrażoną w piśmie nr DSR-I.8200.12.2020.AKU z dnia 23 marca 2020 r., ukończenie studiów na kierunku pedagogika specjalna spełnia warunek wskazany w art. 12 ust. 1 pkt 1 lit a ustawy, gdyż pedagogika specjalna jest działem pedagogiki. Wszystkie osoby zatrudnione jako asystenci rodziny złożyły oświadczenia wskazane w art. 12 ust. 1 pkt 2-4 ustawy.

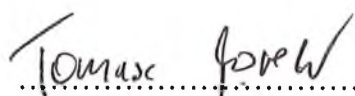
Zgodnie z art. 176 pkt 2 i pkt 4 lit. b ustawy, asystent rodziny powinien podnosić swoje kwalifikacje zawodowe w ramach szkoleń, a Gmina je finansować. W okresie objętym kontrolą obowiązki te realizowano m.in. poprzez udział w szkoleniach odnoszących się do specyfiki pracy pomocowej. *(dowód: akta kontroli str.18)*

Stosując art. 177 ustawy, w okresie objętym kontrolą Ośrodek realizował rządowe programy z zakresu wspierania rodziny m.in.: „Program Rodzina 500+”, „Program asystent rodziny na rok 2021 ”, „Za życiem”. *(dowód: akta kontroli str.22)*

W toku postępowania kontrolnego przeprowadzonego w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Oleśnicy nie stwierdzono nieprawidłowości w ocenianych obszarach.

Pouczenie

Zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego, w tym wystąpienia niezawierającego zaleceń pokontrolnych, składa się na zasadach określonych w art. 197d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2022 r. poz. 447 ze zm.).

.....
(przewodniczący zespołu kontrolnego)

.....
(kontroler)

Z up. WOJEWODY DOLNOŚLĄSKIEGO

Danuta Zawilła
ZASTĘPCA DYREKTORA WYDZIAŁU
Zdrowia i Polityki Społecznej
.....
(kierownik komórki do spraw kontroli)